

Pesten/gedragsprotocol De Fontein

maart 2017

Pesten op scholen is een ingewikkeld probleem. Dat betekent dat scholen het serieus moeten aanpakken. Op De Fontein kiezen we voor een preventieve aanpak, deze aanpak is voor alle kinderen uit een groep of school bestemd en die individuele leerlingen niet stigmatiseert. Dit gedrags/pestprotocol is opgesteld om goed te kunnen reageren op situaties waarin een kind wordt gepest of pest en sluit aan op de Kanjermethode.

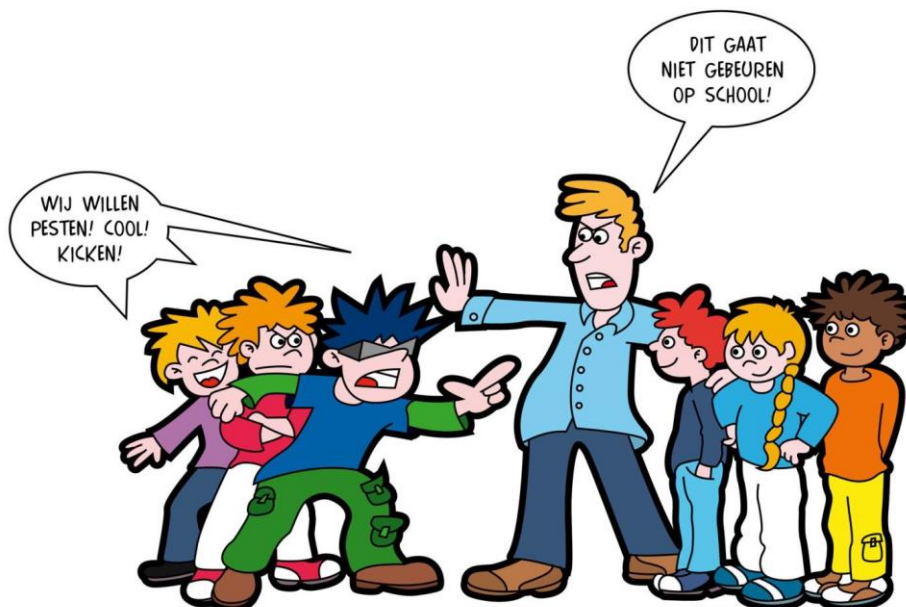
Op de laatste bladzijde van dit protocol zijn de handelningsniveaus in een schematisch overzicht opgenomen.

Inleiding

Definitie van pesten: Een kind wordt gepest wanneer deze herhaaldelijk last heeft van negatieve acties van een ander (fysiek, verbaal of psychologisch, direct of via internet of mobiel) die op hem of haar zijn gericht, en waarbij de macht ongelijk is verdeeld.

In de samenleving staan leren leven en overleven met elkaar verbonden. Een kind wat zich gepest voelt is aan het overleven. Het is normaal dat kinderen en ook volwassenen elkaar uitdagen. Dit heeft een functie, maakt je weerbaarder en leert je naar anderen te kijken en tussen anderen te leven. Er is geen harde lijn te trekken waar het normale uitdagen veranderd in pesten. Wat voor de één als speels wordt ervaren, kan voor de ander bedreigend zijn.

Als er sprake is van pesten, dan is er veel meer aan de hand dan een pesterij tussen twee leerlingen. Pesten geeft een kind een sociaal onveilig gevoel wat in alles mee gaat. Juist dit gebied van sociale onveiligheid is voor omstanders moeilijk te peilen. Het wordt zichtbaar in het gedrag van het kind.



De Kanjertraining gaat ervan uit dat in de meeste gevallen dat een kind zich gepest voelt, de 'pester' niet de bedoeling heeft de ander pijn te doen. Wanneer de gevolgen voor de gepeste duidelijk worden gemaakt aan de pester, zijn de meeste kinderen bereid hiermee te stoppen. En als dat niet voldoende is, dan wordt duidelijk gemaakt wat de sociale gevolgen voor de pester zelf zullen zijn. Cruciaal in het ontstaan en het in stand houden van pesten, zijn de reacties van leeftijdsgenoten op de pester. Zolang deze het pesten blijven aanmoedigen, is het voor de pester moeilijker om hiermee te stoppen. Heerst er in een klas een mentaliteit van respect en vertrouwen, dan zal er minder

gepest worden dan wanneer er een onveilige sfeer heerst waarin kinderen zich moeten bewijzen en bezig zijn met hun status in de groep.

Pesten gebeurt vaak achter de rug van degene die kan ingrijpen, zoals een vader/moeder, juf of meester. Dat betekent dat er goed moet worden samengewerkt tussen school en ouders enerzijds en dat kinderen moet worden geleerd hoe zij kunnen aangeven dat zij zich gepest voelen, of merken dat er in hun omgeving wordt gepest.

Pedagogisch klimaat en de gedragsregels

In onze preventiepiramide hebben we alle afspraken vastgelegd waarmee we een positief pedagogisch klimaat willen creëren op De Fontein. De wekelijkse kanjerlessen zijn onderdeel daarvan.

Om een goed en veilig pedagogisch klimaat te kunnen waarborgen zijn door het team de volgende kenmerken vastgelegd:

- Een goed pedagogisch klimaat wordt vormgegeven door leerkrachten, leerlingen en ouders.
- Elk kind krijgt de mogelijkheid zich te ontplooiën. De school kiest er niet voor om kinderen te beoordelen als behorend bij "kwaad of goed". Ieder mens maakt wel eens fouten. De weg van de mens, en die van het kind in het bijzonder, gaat met vallen en opstaan. Kinderen hebben het recht daarin te worden begeleid en te worden opgevoed. Ouders hebben die opvoedingsplicht evenals leerkrachten.
- Leerkrachten, leerlingen en ouders gaan met respect met elkaar om.



- Voor de hele school zijn omgangsregels afgesproken. Deze omgangsregels zijn de basisregels van de Kanjertraining en hangen in alle groepen:

De school zet door middel van de kanjerlessen in op het versterken van het onderling vertrouwen en het besef elkaar te helpen. Binnen dat kader speelt niemand de baas, hebben we plezier met elkaar en ben je of blijf je niet zielig. Er wordt duidelijk gesteld dat de leerlingen ten opzichte van elkaar niet de baas zijn. De leerkracht daarentegen is op school 'de baas/het gezag' en de ouders zijn dat thuis. Als een conflict zich tussen kinderen afspeelt dan zal de school kiezen voor een oplossingsgerichte aanpak. Dat wil zeggen: de school zoekt een oplossing die alle partijen (zo veel mogelijk) recht doet en borgt gemaakte afspraken. Wij kiezen daarmee voor een oplossingsgerichte aanpak en niet voor een wraakgerichte aanpak (vormen van bedreiging) of een zeurgerichte aanpak (directe en indirecte kwaadsprekerij).

Kernpunten in de Kanjeraanpak zijn:

1. De Kanjerafspraken.
2. Denk goed over jezelf en de 'ander'.
3. Pieker niet in je eentje, maar deel je zorgen met de 'ander', bij voorkeur met je ouders.
4. Denk oplossingsgericht.
5. Geef op een nette manier je mening
6. Doe je voordeel met de kritiek die je krijgt.
7. De school maakt onderscheid tussen onvermogen en onwil:
 - a) Is er sprake van onvermogen, dan mag deze leerling erop vertrouwen dat hiermee rekening wordt gehouden.
 - b) Is er sprake van onwil, dan krijgt deze leerling een grens gesteld, ook als dat samengaat met onvermogen. Bij onwil kan geen beroep meer worden gedaan op begrip vanuit de omgeving. Het kan namelijk niet zo zijn dat de omgeving overall rekening mee moet houden en dat het onwillige kind om wat voor reden dan ook 'de eigen gang' mag gaan.
8. Hulp in de vorm van een maatje/tutor (bemiddeling)
9. Duidelijk schoolbeleid en handhaving ervan. Mocht het toch eens fout gaan, dan proberen we het onderling met hulp van een juf of meester op te lossen.

Kom je naar gedrag tegen? Zeg en doe dan dit:



1. Wil je ermee stoppen? Ik krijg een naar gevoel van jouw gedrag. Ik vind het vervelend dat je dit (schelden, achterna roepen, slaan enz.) doet.
2. Wil je er niet mee stoppen? Meen je dat?
3. Zoek het uit. Hier heb ik geen zin in. Je haalt je schouders op en gaat iets gezelligs doen. Je blijft rustig, je blijft eigen baas (je laat je niet bepalen door een vervelend persoon) je doet als de witte pet.
4. Ga weg bij vervelend gedoe. Zoek een maatje, doe iets gezelligs, maakt een kletspraatje met iemand anders. Op die manier kom je meestal van pesters af.
5. Zorg ervoor dat jezelf geen benzine geeft. Ga je reageren dan wordt het alleen maar erger. 6. Stopt het niet? Dan wordt het alleen maar erger. Zoek dan hulp bij een maatje of je juf/meester.

Schoolbeleid

We realiseren ons dat het bij gedrag gaat om een sociaal-emotioneel leerproces, waarbij kinderen sociaal vaardig gedrag moeten leren. Voor ons is het van belang dat we achterhalen "waarom een kind doet wat het doet". Daar zijn onze maatregelen op afgestemd. De leerkracht gaat ervan uit dat mensen, dus ook kinderen, elkaar niet dwars willen zitten. Kinderen hebben niet de bedoeling om vervelend te doen. In een conflict wordt daarom gevraagd naar bedoelingen van het kind. "Is het jouw bedoeling om mij zo boos te maken? Is het niet jouw bedoeling? Doe dan anders. Is het wel jouw bedoeling, maar dan heb je nu een probleem, want ik sta niet toe dat jij verder gaat op deze manier."

Op een bij de leerkracht bekend incident zal altijd door de leerkracht worden gereageerd. In de eerste instantie gericht op het (laten) stoppen van het ongewenste gedrag of om tot rust te komen.

Vaak wordt dit gevolgd door een oplossingsgericht gesprek, waarin besproken wordt hoe op de gewenste manier met een situatie moet worden omgegaan. *Een korte time-out (plaatsing op een aparte plek of buiten de groep) kan nodig zijn om het ongewenste gedrag te laten stoppen.*

Waar nodig, bij geen verbetering of herhaald voorkomen van onaanvaardbaar gedrag, en bij ernstig grensoverschrijdend gedrag volgt een sanctie, passend bij de situatie en pedagogisch verantwoord, eventueel in overleg met directie of IB-er. *Op inschatting van de leerkracht, of na overleg met de schoolleiding, worden in ieder geval de direct betrokken ouders ingelicht over het voorval en hoe het opgelost is of opgelost gaat worden. Er wordt een notitie gemaakt in Parnassys.*

Kanjerreactie van de leerkracht op excuus van kinderen voor hun wangedrag.

Reactie kind: Maar hij/zij daagt mij uit! JUF/meester: Je laat je uitdagen en opjutten. Doe alsof de opjutter een radio is. Je hoort het wel, maar luistert niet.

Reactie kind: Ik deed het wel, maar hij/zij vertelde niet dat ik moest stoppen. JUF/meester: Je moet rekening leren houden met gevoelens van een ander. Als iemand niet blij kijkt, dan moet jij je afvragen of het wel leuk is wat jij allemaal doet.

Reactie kind: Maar hij/zij deed het ook bij mij. JUF/meester: Natuurlijk hoef jij het niet over je kant te laten gaan. Maar dan ZEG je er iets van. Je gaat niet schelden, zeuren, huilen, roddelen. En gaat het door? Dan haal jij je schouders op en denkt: jammer dan. Je stapt naar je maatje. Wordt het heel erg? Dan stap je naar de juf of meester. En die weten van wanten. Daar mag je op vertrouwen.

Reactie kind: Ik deed het wel, maar ik deed het niet alleen. Waarom moet u mij weer hebben?

JUF/meester: Ik ben niet van plan om slecht over je te denken. Maar ik ben ook een soort scheidsrechter waar je de discussie niet mee aangaat. Anders gezegd: als je iets doet wat niet helemaal de bedoeling is en ik zie dat, dan ga je daarover met mij niet in discussie.

Kortom: Het moet hoe dan ook duidelijk zijn dat er geen enkel excuus is voor wangedrag.

Te nemen sancties kunnen zijn:

- Wegnemen van plezierige gevolgen: bijv. uitsluiten van een activiteit als pauze, gymles
- Materieel: iets inleveren
- Activiteitenstraf: iets vervelends moeten doen
- Tijdsstraf: nablijven, in de pauze iets inhalen
- Schrijfstraf: bijv. regels schrijven met een boodschap, "een spijt-me brief"
- Een interne schorsing: plaatsing voor een of meer dagdelen in een andere groep. We kiezen voor intern schorsen, zodat een schorsing niet als vrije dag kan worden ervaren.

De overwegingen die spelen bij een sanctie kunnen wel met de ouders van het betreffende kind worden besproken, maar niet met andere ouders. Dat maakt dat genomen sancties vragen op kunnen roepen. Een school heeft hierin echter mandaat en vertrouwen van de ouders nodig om haar werk, gericht op het leerproces van kinderen, goed te kunnen doen.

Onze verwachting van ouders bij conflicten

Het oplossen van conflicten tussen kinderen is zelden een probleem, als op basis van het voorgaande met elkaar wordt overlegd. Van de ouders wordt verwacht dat zij zich aan de volgende vuistregels houden:

- Een goede zelfbeheersing. Dat betekent dat u het recht niet heeft andermans kind, een andere ouder of een leerkracht verbaal of fysiek te overdonderen/aan te vallen. Het is onaanvaardbaar als u zich misdraagt in aanwezigheid van andere kinderen.
- Positief over andermans opvoeding en andermans kinderen spreken. Dat doet de school ook over u en uw kind.
- U denkt oplossingsgericht. Als u zich zorgen maakt om het welzijn van uw kind of het welzijn van andermans kind, dan overlegt u met de school. Uitgangspunt daarbij is dat u in gesprek

gaat met het doel een oplossing te zoeken die goed is voor u en uw kind, maar ook goed is voor andere kinderen. De school is hierin uw medestander. De leerkrachten hebben u nodig om tot een goede oplossing te komen, die goed is voor uw kind, maar ook voor de andere kinderen, hun ouders, de leerkracht, de school en de buurt.

- Kinderen die handelen uit onvermogen, zijn goed te corrigeren als hun ouders goed samenwerken met de leerkrachten.
- Kinderen die handelen uit onvermogen zijn moeilijk te corrigeren als hun ouders dat onvermogen als excuus voor vertoond wangedrag gebruiken.
- Kinderen die zich willen misdragen zijn snel te corrigeren (omdat er geen onvermogen meespeelt) als ouders op dezelfde lijn zitten als de school.
- Kinderen die zich willen misdragen, zijn niet te corrigeren als ouders het een probleem van school vinden.



Wanneer u als ouder vragen heeft over het welbevinden van uw kind, dan vragen wij u hierover tijdig een afspraak te maken om in gesprek te gaan met de leerkracht. Open communicatie is helpend. Samen kan worden bepaald of het wenselijk is dat het kind mee doet in het gesprek. De informatie van thuis en school kan in het gesprek naast elkaar worden gelegd en er kunnen afspraken worden gemaakt hoe er een vervolg aan wordt gegeven. Vaak wordt er al veel duidelijk als de leerkracht in gesprek gaat met betrokken kinderen. Ook zal de leerkracht in eerste instantie gericht gaan letten op het gedrag van uw kind en de groepsgenootjes en de interactie tussen de leerlingen. Daarnaast kan er een gerichte actie worden ingezet.

Als er meer vragen zijn of als er vermoedelijk meer aan de hand is zal de leerkracht dit bespreken met de intern begeleider en/of de directeur. Ook u als ouder kunt bij hen terecht als u zich, ondanks genomen bovenstaande stappen, zorgen blijft maken.

Schorsing en/of verwijdering

De school heeft als uitgangspunt dat kinderen zich niet willen misdragen. Maar het kan misgaan. Dat is niet erg. Het zijn leermomenten. Het gaat daarbij om de vragen: "Hoe ga je het de volgende keer doen? Hoe herstel je de emotionele en/of materiële schade? Kunnen we op deze manier weer verder met elkaar?" Wangedrag kan zich op verschillende manieren manifesteren:

- Verbaal en/of digitaal: vernederen, schelden, bedreigen, belachelijk maken, bijnamen geven, roddelen, briefjes rondsturen, bedreigen op internet, buitensluiten.
- Fysiek: schoppen, knijpen, slaan, spugen, krabben, bijten, trekken, laten struikelen.

- Materieel: stelen, onderkladden, verstoppertje spelen van kleding en/of spullen, spullen kapotmaken van een medeleerling of van school, fietsbanden lek prikken.

Het doet zich een enkele keer voor dat een leerling zich wenst te misdragen en/of vindt daartoe het recht te hebben. “Ik zit er niet mee. Het is niet mijn probleem! Nou en ..., moet ik weten. Ik doe het de volgende keer weer.” In dat geval wordt er ter plekke contact opgenomen met de ouder. Zolang de ouder niet is te bereiken en/of niet op school is verschenen, wordt deze leerling uit de groep geplaatst. De groep wordt beschermd tegen deze leerling. Het gesprek met de ouder wordt oplossingsgericht gevoerd en voldoet aan de criteria zoals die in het voorgaande zijn omschreven. Als de ouder van mening is dat hun kind zich mag misdragen (bij deze invaller, want die kan geen lesgeven; ten opzichte van dat kind, want die doet altijd vervelend, heeft een rare moeder... enz.) wordt de leerling geschorst tot een maximum van vijf dagen. We noemen dit de eerste schorsing. In die dagen wordt overwogen of deze leerling kan worden teruggeplaatst in de eigen klas. Terugplaatsing is afhankelijk van de manier waarop ouders en de geschorste leerling tegen de schorsing aankijken: “Ik heb het recht mij te misdragen of niet”. Als de leerling zich niet wil misdragen dan wordt er een begeleidingsplan voor gedrag uitgewerkt, waaraan de ouders meewerken en dan kan de leerling worden teruggeplaatst. Als er niet kan worden teruggeplaatst, kan een andere groep worden overwogen. In die andere groep heeft de leerling aanvankelijk alleen contact met de leerkracht als het zich positief gedraagt. Negatief gedrag wordt genegeerd door de leerkracht en de nieuwe groepsgenoten. Op die manier wordt de leerling geholpen zich te houden aan normale gedragsregels. Als de leerling zich hieraan heeft aangepast, dan mogen de nieuwe groepsleden contact met de leerling onderhouden zolang de leerling zich positief opstelt. Negatief gedrag wordt nog altijd genegeerd. Begrijpt de leerling dat hij/zij zich moet houden aan de gedragsregels van de school, dan kan hij/zij worden teruggeplaatst naar de eigen groep. Samengaan met deze maatregel wordt ouders geadviseerd contact op te nemen met een Kanjertrainingspraktijk, Jeugdzorg of een andere vorm van professionele hulp. De school interpreteert het afwijzen van adviezen en het niet mee willen denken van ouders aan een positieve oplossing als een vorm van pedagogische verwaarlozing en zal daar melding van doen bij Veilig Thuis.

Definitieve schorsing

Bij herhaling (na 2 maal een externe schorsing in de hele schoolperiode) van wangedrag gaat de school over tot definitieve schorsing. Elk kind krijgt een nieuwe kans, maar als een kind zich blijft misdragen, en de ouders hebben daar geen problemen mee en/of er wordt door de ouders niet meegewerkt aan het zoeken van professionele hulp dan volgt er een definitieve schorsing. Dit gebeurt om de volgende argumenten:

- School is een leerinstelling. De school beschermt het leerproces tegen kinderen en ouders die het leerproces ernstig belemmeren.
- School beschermt de leerlingen en de leerkrachten tegen grensoverschrijdend gedrag van een enkele medeleerling en/of een enkele ouder.

Het schorsen en verwijderen van een leerling kan alleen door de directeur van de school, na overleg met het bevoegd gezag. Voordat een directeur hiertoe overgaat, heeft hij overleg met de leerplichtambtenaar van de gemeente en de algemeen directeur (vertegenwoordiger van het bevoegd gezag) van de stichting. Daarna wordt de eventuele schorsing medegedeeld aan de ouders of verzorgers van de leerling en gemeld bij de leerplichtambtenaar. Voor verwijdering geldt dezelfde gang van zaken. Definitieve verwijdering van een leerling gebeurt uitsluitend door het bestuur na overleg met de directie. In dat geval worden de ouders schriftelijk op de hoogte gebracht, met opgave van redenen. Hierbij merken wij op dat niet slechts het gedrag van de leerling zelf, maar ook het gedrag van de ouder(s) reden kan zijn een leerling van school te verwijderen. Zowel afdeling Leerplicht als de inspectie van het onderwijs worden in kennis gesteld van de voorgenomen verwijdering. De directie en het bestuur spannen zich in om een nieuwe school te vinden voor de leerling. De wet- en regelgeving is duidelijk over de procedure bij verwijdering, zie de Wet op het Primair Onderwijs, artikel 40. Toelating en verwijdering van leerlingen (zie www.wetten.nl).

Bijlage: Handelingsniveaus bij het gedragsprotocol



Bovenstaand schema laat zich van onder naar boven lezen en geeft kort weer hoe op De Fontein wordt gehandeld in het kader van het gedragsprotocol.

De belangrijkste aanpak (zoals genoemd in de groene driehoek) is preventief en gericht op het leren van positief gedrag. Deze aanpak geldt voor de meeste kinderen.

Een veel kleine groep kinderen heeft iets extra's nodig op het gebied van goed gedrag, zoals verwoord is in de gele driehoek.

De aanpak in de rode driehoek zal slechts in uitzonderingsgevallen nodig zijn.

De kracht van deze aanpak zit in met elkaar in gesprek blijven op basis van wederzijds respect.